DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2026-1(115)-38-49
УДК 657.6:347.736

В.В. Вовк, аспірант
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Диференціація юридичної та економічної концепцій банкрутства: уніфікація підходу через призму Міжнародних стандартів фінансової звітності

Стаття розкриває проблему концептуальної невизначеності у трактуванні банкрутства, що виникає внаслідок змішування юридичної та економічної концепцій цього явища. Запровадження процедури превентивної реструктуризації зміщує акцент з ліквідації активів на збереження діяльності підприємства. Це актуалізує необхідність чіткого розмежування економічної концепції банкрутства (безперервний процес погіршення фінансового стану) та юридичної концепції (дискретна подія – ухвала суду), оскільки їх змішування створює інформаційний лаг у визнанні зобов'язань та оцінці безперервності діяльності.

Метою дослідження є диференціація юридичної та економічної концепцій банкрутства у вітчизняній та зарубіжній практиці як основа для формування уніфікованого підходу до його трактування в системі обліково-аналітичного забезпечення підприємства.

Методологія дослідження базується на компаративному аналізі вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, систематизації підходів до визначення банкрутства, а також застосуванні МСФЗ як термінологічного уніфікатора для усунення юрисдикційних розбіжностей. Результати дослідження включають: систематизацію п'яти вітчизняних підходів до трактування банкрутства з їх обліково-аналітичною інтерпретацією; розробку таблиці трансформації локальних юридичних термінів (insolvency, bankruptcy, financial distress) у категорії МСФЗ з конкретними обліковими процедурами; формулювання авторського визначення банкрутства у бухгалтерському обліку як об'єкта, що характеризується станом абсолютної неплатоспроможності, який зумовлює трансформацію бази оцінки активів, визнання конструктивних зобов'язань, припинення визнання фінансових санкцій при мораторії та розкриття суттєвої невизначеності щодо безперервності діяльності.

Практична цінність дослідження полягає у зменшенні інформаційного лагу між економічною неплатоспроможністю та її відображенням у фінансовій звітності, що підвищує релевантність звітності для користувачів, можливості для збереження діючого підприємства.

Ключові слова: *банкрутство; неплатоспроможність; МСФЗ; облікове відображення; going concern; економічна концепція; юридична концепція.*

Актуальність теми. Імплементація Директиви ЄС 2019/1023 у національне законодавство через Закон № 3985-IX [1] з 2025 р. запроваджує процедури превентивної реструктуризації. Це змінює парадигму облікового відображення банкрутства: акцент зміщується з ліквідації активів на збереження бізнесу як працюючого підприємства. Це вимагає від бухгалтерів нових компетенцій: ідентифікації моменту визнання конструктивного зобов'язання за МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» (далі – МСБО 37) [2], оцінки модифікації умов заборгованості за МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» (далі – МСФЗ 9) [3] та переходу до альтернативних баз оцінки активів при відмові від припущення про безперервність діяльності. Водночас відсутність єдиного підходу до трактування економічної сутності банкрутства та змішування його з юридичним підходом створює ризики викривлення показників фінансової звітності, несвоєчасного визнання зобов'язань, підвищення ризиків у діяльності аналітиків та помилок у висновках аудиторів щодо безперервності діяльності. Останнє особливо актуалізується у контексті оновлення МСА 570 «Безперервність діяльності» (далі – МСА 570), який набув чинності з 2024 р. та посилив вимоги до оцінки планів менеджменту на брутто-основі [4]. В умовах воєнного стану в Україні та подальшого відновлення економіки проблема своєчасного та коректного облікового відображення банкрутства набуває критичного значення для забезпечення прозорості фінансової звітності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень стейкхолдерами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. Вітчизняні науковці, такі як О.Я. Базілінська [5], І.М. Єпіфанова [6], О.О. Терещенко [7], О.С. Філімоненков [8], О.В. Шавурська [9] зосереджуються переважно на розробці прогнозних моделей фінансової кризи та аналізі платоспроможності підприємств. Шеремет А.Д. [10] розглядає аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Водночас у цих працях не конкретизовано момент визнання зобов'язань у фінансовій звітності та трансформації облікової політики в умовах кризового стану. Юридичні аспекти банкрутства розкрито в роботах Є.М. Андрущака [11], Л.В. Хомко [12], М.Л. Шинкаря [13], А.С. Яблонської [14], А.В. Яновицької [12], проте вони не пояснюють їхній вплив на облікову політику підприємства та методологію оцінки активів.

 © В.В. Вовк, 2026

Термінологічну множинність та необхідність розмежування юридичної й економічної концепцій банкрутства відзначає Н.В. Ількова [15], однак цінність цього розмежування для обліку не досліджує. Великий Ю.М. [16], Зьома О.Д. [16], Пластун О.Л. [17], Рудика В.І. [16], Троц І.В. [18] систематизували підходи до визначення банкрутства, проте без прив'язки до логіки облікового циклу. Ляшенко Г.О. [19] розглядає банкрутство як інструмент державного регулювання ринкової економіки. Бачкір І.Г. [20], Іщук Л.І. [21], Олександренко І.В. [21] аналізують причини й управлінські аспекти кризових станів, не розкриваючи їх облікових наслідків для фінансової звітності та оцінки безперервності діяльності.

Зарубіжні дослідження таких дослідників, як Е.Альтман [22], С.Балкаен [23], Дж.Еклунд [24], Н.Левратто [24; 25], Х.Ооге [23], Г.Б. Рамелло [24], Е.Хотчіс [22] зосереджені переважно на розробці предиктивних моделей банкрутства, що підтверджують систематичні огляди Цз.Чжао та ін. [26] та Й.Ші, С.Лі [27]. Водночас методологія облікового переходу від припущення безперервності діяльності до ліквідаційної бази оцінки активів у цих дослідженнях залишається недостатньо опрацьованою. Аналіз літератури Дж.Армоур [28] доповнює розуміння законодавства про неплатоспроможність підприємств, однак не розкриває її облікових наслідків.

Таким чином, попри значну кількість наукових праць більшість досліджень фокусуються або на юридичних процедурах банкрутства, або на математичних моделях прогнозування фінансової кризи, залишаючи поза увагою економічну природу явища як об'єкт обліково-аналітичного забезпечення підприємства та його диференціацію від юридичного статусу.

Метою статті є диференціація юридичної та економічної концепцій банкрутства у вітчизняній та зарубіжній практиці як основа для формування уніфікованого підходу до його трактування в системі обліково-аналітичного забезпечення підприємства.

Викладення основного матеріалу. У сучасних умовах банкрутство як складна економіко-правова категорія трансформувалося у багатофункціональний інструмент регулювання ринкових відносин, де пріоритет надається реабілітаційним заходам замість ліквідації активів. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, у сфері обліково-аналітичного супроводження зберігається концептуальна невизначеність, що зумовлена змішуванням юридичної та економічної природи явища. Для фахівців з обліку, аналізу та аудиту банкрутство постає не лише як юридичний статус, засвідчений судовими органами, а насамперед як специфічна фаза життєвого циклу суб'єкта господарювання, яка вимагає трансформації облікової політики та перегляду критеріїв визнання активів і зобов'язань у фінансовій звітності.

Задля систематизації понятійного апарату терміна «банкрутство» було опрацьовано праці вітчизняних науковців, а також законодавчі визначення цієї категорії. Проведений компаративний аналіз, заснований на виокремленні ключових слів та групуванні визначень, дозволив ідентифікувати п'ять основних підходів до трактування поняття «банкрутство» та сформувати їх обліково-аналітичну інтерпретацію (табл. 1). Вважаємо доцільним розгляд як наукових, так і законодавчих трактувань, оскільки частина дослідників наголошує на обов'язковості судового засвідчення банкрутства, що відображає змішування понятійних площин. Кожен із виявлених підходів має специфічні наслідки для обліково-аналітичного забезпечення підприємства, що узагальнено в таблиці 1.

Аналіз представлених підходів засвідчує, що найбільш поширеним є другий підхід – «Неспроможність / нездатність / неплатоспроможність», який зустрічається в семи джерелах із дев'ятнадцяти проаналізованих, зокрема в Господарському та Кримінальному кодексах України. Відповідно до нього «банкрутство» трактується як відсутність у боржника можливості задовольнити вимоги кредиторів, платити або виконати свої боргові зобов'язання, відновити платоспроможність тощо. Водночас перший підхід – «Визнаний судом стан» – доповнює його, наголошуючи на обов'язковості засвідчення факту банкрутства судовими органами. Саме ця дуальність створює методологічну проблему: змішування або підміна економічного та юридичного аспектів призводить до суттєвих ризиків для облікового відображення фінансового стану підприємства.

Тут ми погодимось із Н.В. Ільковою [15], що «слід розділяти юридичну та економічну концепції банкрутства». Юридичне банкрутство є дискретною подією, а саме фіксацією факту судом у конкретний момент часу, тоді як економічне банкрутство є безперервним процесом трансформації фінансового стану підприємства. Об'єктом обліку в юридичній концепції стає ліквідаційна маса та черговість погашення вимог кредиторів, що вимагає зміни бази оцінки активів з історичної вартості на чисту вартість реалізації (дата зміни – ухвала суду про відкриття провадження). Натомість в економічній концепції фокус зміщується на предиктивний аналіз здатності підприємства продовжувати діяльність згідно з припущенням про безперервність діяльності.

На нашу думку, визначення банкрутства як стану, що має бути визнаний судом заслуговує уваги, оскільки воно безумовно має нормативно-правовий аспект та є процесом, який регулюється законодавством. Однак підміна або змішування цих концепцій створює критичний інформаційний лаг в обліковому відображенні. Між фактичною економічною неплатоспроможністю та судовим рішенням про банкрутство може проходити від шести до дванадцяти місяців. Протягом цього періоду бухгалтер

продовжує застосовувати історичну вартість активів, хоча вони вже втратили ліквідність, та не розкриває суттєвої невизначеності щодо безперервності діяльності в примітках до фінансової звітності (як того вимагає МСА 570) [34, с. 588]. Це вимагає від професійних бухгалтерів своєчасного визнання очікуваних кредитних збитків згідно з МСФЗ 9 [3] та формування забезпечень під реструктуризацію за МСБО 37 [2] ще до звернення до суду, тобто на стадії економічної неплатоспроможності.

Таблиця 1

Узагальнення підходів до визначення сутності поняття «банкрутство» з обліково-аналітичною інтерпретацією

№	Підхід	Автори, джерело	Обліково-аналітична інтерпретація
1	2	3	4
1	Визнаний судом стан	Кодекс України з процедур банкрутства [29], Є.М. Андрущак [11], О.С. Філімоненков [8], О.В. Шавурська [9], М.Л. Шинкар [13]	Момент офіційної зміни бази оцінки активів з історичної вартості на чисту вартість реалізації, якою є дата ухвали суду про відкриття провадження
2	Неспроможність / нездатність / неплатоспро-можність	Господарський Кодекс [30], Кримінальний кодекс України [31], О.Я. Базілінська [5], Ю.М. Великий, О.Д. Зьома, В.І. Рудика [16], О.В. Шавурська [9], А.Д. Шеремет [10], А.С. Яблонська [14]	Стан дефіциту ліквідних ресурсів (cash flow insolvency) або від'ємного капіталу, що вимагає тестування на знецінення за МСБО 36 «Зменшення корисності активів» [32]
3	Наслідок кризи	Г.О. Ляшенко [19], О.Л. Пластун [17], О.О. Терещенко [7]	Результат деструкції капіталу, що відображається через від'ємні субтотали операційного прибутку згідно з МСФЗ 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності» [33]
4	Спосіб регулювання ринкової економіки	Дж.Еклунд, Н.Левратто, Ґ.Б. Рамелло [24], І.В. Олександренко, Л.І. Іщук [21], О.В. Шавурська [9]	Процес трансформації та перерозподілу ресурсів від неефективних суб'єктів, що потребує верифікації справедливої вартості
5	Кінцевий етап	І.М. Єпіфанова [6], І.В. Троц [18]	Точка неповернення (deepening insolvency), де припущення про безперервність діяльності (going concern) втрачає чинність

Джерело: узагальнено автором на основі [5–11; 13; 14; 16–19; 21; 29–33]

Повертаючись до другого підходу з таблиці 1, слід зазначити, що для опису стану боржника науковці застосовують різні терміни: «неспроможність», «нездатність», «неплатоспроможність». Проте для цілей бухгалтерського обліку та аудиту просте лінгвістичне ототожнення цих категорій є методологічно недостатнім, оскільки кожен із них ініціює різні процедури оцінки активів та визнання зобов'язань. Ми не вважаємо їх тотожними за своїм змістом і доцільним є проведення їх порівняння.

Традиційний підхід, за якого законодавче визначення «банкрутства» розглядається як взаємозамінне до терміна «неспроможність» чи «неплатоспроможність», базується переважно на особливостях перекладу англомовного поняття «insolvency». Цей термін широко застосовується в законодавстві і дослідженнях науковців зарубіжних країн для визначення стану боржника, пов'язаного із неможливістю виконати свої зобов'язання [12, с. 10–12]. Однак у системі обліково-аналітичного забезпечення «неспроможність» повинна ідентифікуватися не просто як «припинення сплати», а як «балансова неспроможність» (balance sheet insolvency), за якої справедлива вартість зобов'язань перевищує вартість активів. Такий стан вимагає негайного тестування активів на знецінення згідно з МСБО 36 «Зменшення корисності активів» (далі – МСБО 36) [32], оскільки підприємство фактично функціонує з від'ємним капіталом.

Для опису аналогічного стану часто застосовують термін «нездатність». Однак замість трактування «нездатності» як відсутності абстрактних якостей для виконання боржником власних фінансових зобов'язань, її слід розглядати крізь призму МСФЗ 9 [3] як стан суттєвого збільшення кредитного ризику, що передує дефолту. В обліковій термінології це відповідає переходу фінансового активу зі Стадії 1 на Стадію 2 моделі очікуваних кредитних збитків, коли ймовірність дефолту зростає більш ніж удвічі порівняно з моментом первісного визнання.

Серед досліджених визначень найчастіше зустрічаються ті, що акцентують увагу на фінансовій неспроможності боржника та необхідності юридичного підтвердження цього статусу. Термін «неплатоспроможність» описує інший рівень проблеми порівняно з «фінансовою неспроможністю». Якщо «фінансова неспроможність» характеризує деструкцію капіталу підприємства як цілісного об'єкта, що призводить до втрати здатності функціонувати як діюче підприємство, то «неплатоспроможність» означає стан дефіциту ліквідних ресурсів (cash flow insolvency), який може мати тимчасовий характер. Відносна неплатоспроможність відображається у фінансовій звітності через показники поточної ліквідності та вимагає розкриття інформації про ризики ліквідності в примітках за МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» (далі – МСФЗ 7) [35]. Критична відмінність полягає в тому, що неплатоспроможність не завжди сигналізує про загрозу безперервності діяльності, тоді як фінансова неспроможність є індикатором фундаментальної кризи бізнес-моделі.

На основі проведеного порівняння термінів «нездатність», «неспроможність» та «неплатоспроможність» доходимо висновку, що їх ототожнення є методологічно необґрунтованим для цілей бухгалтерського обліку та аудиту. Зазначені категорії відображають різні економічні стани боржника, які ініціюють відмінні облікові процедури. «Нездатність» доцільно інтерпретувати як стадію суттєвого зростання кредитного ризику, що передує дефолту. «Неплатоспроможність» – як дефіцит ліквідних ресурсів, який може мати тимчасовий характер і потребує розкриття ризиків у примітках. «Неспроможність» – як балансову неспроможність, пов'язану з деструкцією капіталу та загрозою припущенню безперервності діяльності. Водночас «банкрутство» не слід розглядати виключно як фінальну стадію ліквідації підприємства, оскільки з позицій облікової практики воно є тригером зміни режиму управління активами та зобов'язаннями і за умов успішної санації допускає повернення до припущення про безперервність діяльності згідно зі ст. 65 Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ) [29]. Такий підхід забезпечує більшу аналітичну точність обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством у кризових умовах.

Ляшенко Г.О. [19], Пластун О.Л. [17], Терещенко О.О. [7], представники третього підходу «Наслідок кризи», в своїх визначеннях встановлюють причино-наслідковий зв'язок між незадовільним управлінням підприємством та банкрутством як наслідком цих дій чи бездіяльності. Вважаємо такий погляд вартим уваги, оскільки вказує на можливість аналізу діяльності підприємства та системи заходів з його управління з метою прогнозування та недопущення банкрутства. Цей підхід актуалізує роль управлінського обліку та внутрішнього аудиту як інструментів ідентифікації неефективних витрат на ранніх стадіях кризи. Для фінансового аналізу це означає перехід від аналізу наслідків до аналізу факторів, які в умовах 2024–2025 рр. є ключовими драйверами неплатоспроможності в Україні, зокрема логістичних розривів та енергозалежності. Аудитор при такому підході зобов'язаний оцінити якість системи внутрішнього контролю як критичного чинника, що впливає на ризик суттєвого викривлення звітності в умовах фінансового дистресу.

Частка представників наукової спільноти, відповідно до четвертого підходу «Спосіб регулювання ринкової економіки», розглядає банкрутство як спосіб передачі ресурсів до більш ефективного підприємця, який застосує їх із користю для економіки, шляхом прибирання неефективних суб'єктів з ринку. Погоджуємося з І.Г. Бачкір [20], що такий підхід можна назвати ринковим, оскільки він розкриває банкрутство у ширшому контексті порівняно з «класичним» підходом, який зосереджується на неможливості своєчасного розрахунку з кредиторами, зафіксованій у судовому порядку. Дослідник звертає увагу на соціальний аспект банкрутства та розкриває його економічну сутність на макрорівні, тобто на рівні держави та інших підприємств. Для фахівців з обліку цей підхід підкреслює важливість прозорості та достовірності оцінки активів при їх відчуженні, особливо в умовах цифровізації процедур через блокчейн-аукціони на платформі «Прозорро.Продажі». В аналітичному аспекті це вимагає оцінки інвестиційної привабливості активів банкрута для потенційних інвесторів. В аудиті цей підхід посилює вимоги до незалежності та форензик-процедур, щоб гарантувати, що перерозподіл ресурсів не є механізмом прихованого виведення активів або фіктивного банкрутства.

Деякі науковці, зокрема І.М. Єпіфанова [6], І.В. Троц [18], визначають «банкрутство» як кінцевий етап кризового стану підприємства. Погоджуємось, що банкрутство дійсно можна розглядати як кризовий фінансовий стан, проте цей підхід є дещо обмеженим. Хоча він і перегукується з третім підходом «Наслідок кризи», проте, на відміну від нього, не розкриває причин виникнення банкрутства та частково припускає неможливість реабілітації підприємства-боржника. З позицій бухгалтерського обліку таке трактування означає момент офіційної відмови від принципу безперервності діяльності та перехід до оцінки активів і зобов'язань за ліквідаційною вартістю. Для аудиторської практики це означає зміну фокусу на перевірку достовірності оцінки зобов'язань, які підлягають погашенню, та верифікацію тесту на найкращі інтереси кредиторів (згідно з вимогами 2025 р. щодо превентивної реструктуризації) [29]. Аналітик у цьому контексті концентрується на оцінці «глибинної неплатоспроможності» (deepening insolvency), де метою є мінімізація збитків стейкхолдерів у точці неповернення.

Проведене узагальнення п'яти підходів вітчизняних дослідників до трактування поняття «банкрутство» свідчить про відсутність підходу, який би задовольняв потреби обліково-аналітичного забезпечення підприємства. Підходи «Визнаний судом стан» та «Кінцевий етап», які зосереджуються на юридичному аспекті банкрутства, фіксують факт, але ігнорують процес його появи і розвитку. Підходи «Неспроможність / нездатність / неплатоспроможність», «Наслідок кризи», що розкривають його економічну природу, ідентифікують стан, але не конкретизують момент визнання у фінансовій звітності. До того ж не відбувається розмежування економічних станів «нездатності», «неплатоспроможності» та «неспроможності» як послідовних фаз розвитку кризового процесу. Підхід «Спосіб регулювання ринкової економіки» описує макроефект банкрутства для економіки, але не надає методики для облікового відображення на мікрорівні підприємства. Таке ототожнення різних аспектів банкрутства створює методологічну невизначеність щодо моментів зміни бази оцінки активів, визнання зобов'язань, тестування на знецінення та застосування припущення про безперервність діяльності. Виявлена прогалина формує потребу в обґрунтуванні обліково-аналітичної диференціації зазначених категорій як основи підвищення якості управлінських рішень у кризових умовах.

Напрями дослідження банкрутства підприємств у зарубіжній науковій літературі істотно відрізняються від українських підходів та мають виразну прикладну спрямованість. Основний фокус таких досліджень зосереджено на визначенні ймовірності банкрутства та розробці моделей прогнозування. Згідно з дослідженням Цз.Чжао та ін. (J.Zhao et al.) [26], ключовими напрямами є: визначення та кодування банкрутства й фінансових труднощів; розробка нових моделей прогнозування, нове застосування існуючих; розробка нових факторів, що впливають на банкрутство, або оцінка існуючих; розробка чи оцінка методології вибору ознак; розробка методологій для оцінки продуктивності моделей прогнозування; аналіз проблем, що впливають на точність моделей. Для цього дослідники часто використовують юридичні визначення банкрутства через необхідність чітко розмежовувати компанії-банкрути та діючі підприємства, що відповідає підходу «Визнаний судом стан» (табл. 1). Це забезпечує точний критерій поділу вибірки на дві групи та дозволяє встановити чітку дату настання фінансової неспроможності [23].

Дослідження Агарвал та ін. (Agarwal et al.) підтверджує, що моделі, які ґрунтуються на юридичних визначеннях банкрутства, є точнішими за ті, що базуються на фінансових показниках [25]. Однак юридичні критерії мають певні обмеження у відображенні реального фінансового стану компаній. По-перше, вони не завжди відображають справжню економічну сутність кризи, оскільки між фактичним моментом фінансових труднощів і юридичним оголошенням банкрутства існує часова затримка. По-друге, крім банкрутства існують інші варіанти припинення діяльності компанії, зокрема злиття чи добровільна ліквідація, які не фіксуються як банкрутство, але мають аналогічні облікові наслідки [23]. Ця проблема є спільною як для зарубіжної, так і для вітчизняної практики, що підтверджує актуальність розмежування юридичної та економічної концепцій банкрутства незалежно від юрисдикції.

У міжнародній практиці, як і в українській, банкрутство може визначатися через юридичний статус компанії («bankruptcy») або її економічний стан («financial distress», «economic distress»). Водночас зарубіжні науковці не завжди враховують наявну теоретичну базу, що призводить до фрагментації літератури з банкрутства та неоднозначності трактувань терміна [27].

Критичною є проблема юрисдикційних відмінностей: у США термін «bankruptcy» застосовується для всіх категорій боржників, тоді як у Великобританії для підприємств використовується «insolvency», а «bankruptcy» – виключно для фізичних осіб [28, с. 38]. Це створює проблему для аудиторів міжнародних груп компаній: термін «bankruptcy» у звіті британської дочірньої компанії не означає те саме, що у звіті американської материнської структури, хоча обидва підприємства можуть перебувати в ідентичному фінансовому стані.

Для уніфікації термінологічного апарату незалежно від юрисдикції вважаємо доцільним застосувати МСФЗ як термінологічний уніфікатор замість локальних юридичних термінів. Перевага цього підходу полягає в тому, що МСФЗ оперують не юридичними статусами, а економічними станами, які мають чіткі облікові процедури. Це дозволяє перевести питання з площини «як називається процедура в цій країні?» у площину «які облікові наслідки має цей стан?». Трансформацію локальних термінів у категорії МСФЗ представлено в таблиці 2.

Застосування представленого підходу забезпечує порівнянність фінансової звітності підприємств незалежно від юрисдикції. Таким чином, питання точного перекладу терміна «insolvency» для розуміння облікових процедур, аналітичної ситуації чи аудиторських дій відходить на другий план, оскільки більш релевантним стає питання: у якій стадії моделі очікуваних кредитних збитків (Стадії 1, 2 чи 3 за МСФЗ 9 [3]) перебуває боржник? На практиці під час аудиту підприємств із закордонними кредиторами аудитор повинен верифікувати, чи коректно керівництво інтерпретувало комунікацію кредитора. Наприклад, лист від британського банку про «insolvency proceedings» не обов'язково означає ліквідацію – це може бути еквівалент української превентивної реструктуризації (аналог британського «Scheme of

Arrangement»), що вимагає не ліквідаційної оцінки активів, а формування забезпечення за МСБО 37 [2] та розкриття суттєвої невизначеності за МСБО 1 «Подання фінансової звітності» (далі – МСБО 1) [36].

Таблиця 2

Трансформація локальних термінів у категорії МСФЗ

№	Локальний термін та переклад	Юрисдикція (приклад)	Еквівалент у МСФЗ	Опис облікової процедури
1	2	3	4	5
1	**Insolvency** (balance sheet insolvency) *Неплатоспроможність (балансова неплатоспроможність)*	Великобританія (Companies Act 2006)	**МСБО 1 (п. 25):** «Істотна невизначеність, пов'язана з безперервністю діяльності»	Розкриття у Примітці 2 до фінансової звітності: «Зобов'язання перевищили активи на X млн грн. Існує суттєва невизначеність щодо здатності підприємства продовжувати діяльність»
2	**Bankruptcy** (insolvency proceedings) *Банкрутство (провадження у справі про неплатоспроможність)*	США (U. S. Bankruptcy Code, Chapter 11 reorganization)	**МСФЗ 9 (Додаток А):** «Активи з погіршеною кредитною якістю» + **МСБО 37 (п. 72):** «Резерв на реструктуризацію»	Визнання резерву під очікувані втрати від неповернення боргів (кредитні збитки) та формування забезпечення під витрати на реструктуризацію за наявності детального плану
3	**Financial distress** (cash-flow insolvency) *Дефіцит ліквідності (неплатоспроможність грошових потоків)*	Міжнародна практика (E.Altman)	**МСФЗ 9 (п. 5.5.3):** «Істотне збільшення кредитного ризику» (Стадія 2 ECL)	Тест на знецінення дебіторської заборгованості: якщо ймовірність несплати зросла вдвічі порівняно з моментом надання кредиту, підприємство збільшує резерв під очікувані кредитні збитки
4	**Default** *Дефолт*	Кредитні договори (Basel III)	**МСФЗ 9 (п. Б5.5.37):** «Дефолт настає, коли прострочення перевищує 90 днів»	Якщо боржник не сплачує зобов'язання понад 90 днів, підприємство визнає резерв на повну суму заборгованості, оскільки борг класифікується як безнадійний

Джерело: розроблено автором на основі [2; 3; 22; 36]

Окрім термінів, що мають пряму кореляцію з обліковими процедурами за МСФЗ (табл. 2), зарубіжна література оперує поняттями, які описують якісні характеристики погіршення стану підприємства, але не мають конкретних еквівалентів у стандартах фінансової звітності. Це узгоджується з другим підходом – «Неспроможність / нездатність / неплатоспроможність». Ці терміни є важливими для управлінського обліку та стратегічного аналізу. Термін «economic distress» означає фундаментальну неспроможність компанії працювати ефективно навіть за відсутності боргів, тоді як «financial distress» описує тимчасові фінансові труднощі, які можна подолати через реструктуризацію. Водночас «failure» вказує на довготривалу фінансову неефективність компанії, тоді як «default» відображає невиконання конкретних фінансових зобов'язань, що може призвести до судового позову. Термін «business failure» охоплює всі випадки припинення діяльності компанії, незалежно від того, чи це було наслідком юридичного банкрутства, ліквідації або добровільного виходу з ринку [28]. Він акцентує увагу на тимчасовості чи незворотності стану підприємства, що перегукується з п'ятим підходом «Кінцевий етап».

Додатково існує концепція «deepening insolvency» (глибинної неплатоспроможності), яка описує компанії, що продовжують функціонувати, незважаючи на критичний рівень боргового навантаження, що завдає шкоди кредиторам [22, с. 5]. Це вимагає від аудитора посилення професійного скептицизму та застосування вимог оновленого МСА 570 щодо оцінки планів менеджменту на брутто-основі, тобто до врахування антикризових заходів [4].

Наприклад, компанія «Tesla» у 2018 р. перебувала в стані дефіциту ліквідності (financial distress). Однак не була неплатоспроможною (insolvency), бо капітал залишався позитивним, приблизно 4,92 млрд доларів США на кінець року. Це дозволило уникнути банкрутства (bankruptcy) через залучення додаткового фінансування: було зменшено частку акціонерів та випущено більшу кількість акцій і конвертованих боргів [37]. Це підтверджує, що терміни описують різні стадії кризи і не є синонімами.

Таким чином, у міжнародній практиці банкрутство має різні інтерпретації залежно від контексту дослідження. Для цілей фінансового обліку за МСФЗ достатньо термінів із таблиці 2 («insolvency», «bankruptcy», «financial distress», «default»), оскільки вони мають конкретні облікові процедури визнання, оцінки та розкриття. Проте для управлінського обліку та стратегічного аналізу поняття «economic distress», «failure», «business failure», «deepening insolvency» є критично важливими, оскільки дозволяють ідентифікувати проблеми на ранніх стадіях, коли ще є можливість запобігти банкрутству через зміну бізнес-моделі або санаційні заходи.

Хоча більшість дослідників застосовує юридичне визначення «банкрутства» або надають йому юридичних рис, необхідно розуміти, що у сучасній теорії та практиці обліку, аудиту та аналізу критично важливим є розмежування юридичної та економічної концепцій банкрутства. Економічна сутність явища відображає стан стійкої неплатоспроможності та дефіциту ліквідності, тоді як юридична концепція фіксує факт визнання такої неспроможності судом. Підміна цих понять або їх неправомірне ототожнення призводить до суттєвих помилок у професійній діяльності фахівців з обліку, аналізу та аудиту.

Для наочної демонстрації різниці між економічною та юридичною концепціями банкрутства в контексті облікового відображення узагальнимо ключові параметри їх розмежування в таблиці 3.

Таблиця 3

Ключові параметри розмежування економічної та юридичної концепцій банкрутства

№	Тригер	Економічна концепція (стан)	Юридична концепція (статус)
1	**2**	**3**	**4**
1	Момент ідентифікації	Стійке перевищення зобов'язань над активами (стан неплатоспроможності протягом більше ніж 6 місяців)	Дата ухвали суду про відкриття провадження у справі про банкрутство (ст. 39 КУзПБ)
2	База оцінки активів	Справедлива вартість з урахуванням фінансових труднощів (базується на неспостережуваних вхідних даних)	Ліквідаційна вартість (вартість очікуваної реалізації активів)
3	Припущення про безперервність діяльності	Наявність суттєвої невизначеності щодо можливості продовження діяльності	Відмова від припущення безперервності діяльності; перехід до ліквідаційної основи оцінки
4	Розкриття у звітності	Розкриття у примітках інформації про суттєву невизначеність щодо безперервності діяльності	Розкриття факту судового провадження у справі про банкрутство та його впливу на діяльність

Джерело: розроблено автором на основі [29; 36; 38–40]

Як засвідчують дані з таблиці 3, економічна концепція банкрутства передує юридичній у часі на шість–дванадцять місяців, що створює критичний інформаційний лаг між фактичним фінансовим станом підприємства та його відображенням у звітності. Саме цей розрив зумовлює необхідність диференційованого підходу до визначення банкрутства як об'єкта бухгалтерського обліку. Якщо юридична концепція орієнтована на ліквідацію активів та погашення вимог кредиторів за встановленою черговістю, то економічна концепція акцентує увагу на своєчасному визнанні ознак фінансового дистресу та трансформації облікової політики ще до судового рішення. Проблема полягає в тому, що більшість існуючих визначень банкрутства не враховують цю темпоральну різницю та не конкретизують, який саме момент є критичним для зміни облікових процедур оцінки, визнання та розкриття інформації у фінансовій звітності.

Виходячи з проведеного критичного аналізу вітчизняних та зарубіжних підходів, а також виявленого розмежування між економічною та юридичною концепціями (табл. 3), висуваємо гіпотезу, згідно з якою банкрутство як об'єкт бухгалтерського обліку доцільно визначати не через юридичні чи управлінські характеристики, а через трансформацію облікових процедур. Вирішальними ознаками такого об'єкта є зміна бази оцінки активів та момент визнання конструктивних зобов'язань відповідно до вимог МСФЗ. На цій основі формулюємо авторське визначення банкрутства у бухгалтерському обліку.

Банкрутство (у бухгалтерському обліку) – це об'єкт обліку, що характеризується станом абсолютної неплатоспроможності підприємства (стійке перевищення зобов'язань над активами протягом шести і більше місяців), який зумовлює трансформацію бази оцінки активів, визнання конструктивних зобов'язань, припинення визнання додаткових фінансових санкцій у випадку мораторію та розкриття суттєвої невизначеності щодо безперервності діяльності у фінансовій звітності.

Запропоноване визначення базується на чотирьох ключових ознаках, які відрізняють банкрутство як об'єкт обліку від інших форм фінансової кризи. По-перше, воно вимагає трансформації бази оцінки активів від історичної вартості (МСБО 16 [39], МСБО 2 [38]) до справедливої вартості з урахуванням фінансового дистресу (МСФЗ 13 [40], вхідні дані 3-го рівня) у процедурі реструктуризації, або до ліквідаційної вартості у процедурі ліквідації. По-друге, визначення передбачає визнання конструктивного зобов'язання щодо реструктуризації за наявності детального формального плану та повідомлення стейкхолдерів згідно з МСБО 37 [2]. По-третє, воно фіксує момент припинення визнання додаткових фінансових санкцій з моменту введення мораторію відповідно до ст. 42 КУзПБ [29]. По-четверте, визначення вимагає обов'язкового розкриття інформації про суттєву невизначеність щодо безперервності діяльності підприємства в примітках до фінансової звітності (МСБО 1, п. 25 [36]).

Наукова новизна запропонованого підходу полягає у поєднанні облікових наслідків оцінки, визнання та розкриття в єдину логічну конструкцію, які раніше розглядалися ізольовано у різних дослідженнях. На відміну від підходу «Неспроможність / нездатність / неплатоспроможність» з таблиці 1, наше визначення операціоналізує цей стан через конкретні моменти трансформації облікових процедур, а не через абстрактну характеристику фінансового стану. На відміну від підходу «Визнаний судом стан», визначення не прив'язує облікові наслідки виключно до судового рішення, а дозволяє ідентифікувати економічне банкрутство на шість–дванадцять місяців раніше. Це зменшує інформаційний лаг між юридичними процедурами та їх відображенням у бухгалтерському обліку, що підвищує релевантність фінансової звітності для користувачів в умовах кризового стану підприємства.

Практичне значення запропонованого визначення полягає у можливості для бухгалтера ідентифікувати критичні точки, в яких змінюється методологія обліку. Перша точка – момент виникнення конструктивного зобов'язання при формуванні детального плану реструктуризації, що вимагає визнання забезпечення за МСБО 37 [2]. Друга точка – дата ухвали суду про мораторій, яка означає припинення нарахування фінансових санкцій за заборгованістю перед кредиторами. Третя точка – затвердження плану реструктуризації судом, що вимагає проведення тесту на дереєстрацію фінансових зобов'язань за МСФЗ 9 [3] (якщо зміна дисконтованих грошових потоків перевищує десять відсотків). Четверта точка – перехід до процедури ліквідації, що означає остаточну зміну бази оцінки активів на чисту вартість реалізації. Для аналітиків визначення дозволяє диференціювати стадії кризи (нездатність, неплатоспроможність, неспроможність, банкрутство) та відповідно коригувати прогнозні моделі. Для аудиторів визначення надає чіткі критерії оцінки припущення про безперервність діяльності відповідно до вимог МСА 570 [34], зокрема для ідентифікації моменту переходу від суттєвої невизначеності до відмови від припущення про безперервність діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження вітчизняних та зарубіжних наукових джерел засвідчило наявність концептуальної невизначеності у трактуванні банкрутства, що проявляється у протиставленні юридичного та економічного підходів. Юридичний підхід розглядає банкрутство як дискретну подію, пов'язану з судовим визнанням неплатоспроможності, тоді як економічний – як безперервний процес погіршення фінансового стану підприємства. Встановлено, що ототожнення цих підходів створює методологічні обмеження для обліково-аналітичного забезпечення, оскільки не дозволяє своєчасно ідентифікувати момент виникнення облікових наслідків.

На основі диференціації юридичної та економічної концепцій сформульовано авторське визначення банкрутства у бухгалтерському обліку як об'єкта, що характеризується станом абсолютної неплатоспроможності, який зумовлює трансформацію бази оцінки активів, визнання конструктивних зобов'язань, припинення визнання додаткових фінансових санкцій у випадку мораторію та розкриття суттєвої невизначеності щодо безперервності діяльності у фінансовій звітності.

Наукова новизна підходу полягає у поєднанні облікових наслідків оцінки, визнання та розкриття в єдину логічну конструкцію через операціоналізацію банкрутства відповідно до вимог МСБО 1, МСБО 37 та МСФЗ 9. Практичне значення дослідження полягає у зменшенні інформаційного лагу між економічною неплатоспроможністю та її відображенням у фінансовій звітності, що підвищує релевантність звітності для користувачів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою методичних рекомендацій щодо облікового супроводження процедур превентивної реструктуризації. Доцільним є поглиблення дослідження облікових процедур визнання забезпечень під реструктуризацію за МСБО 37, методики тестування на дереєстрацію фінансових зобов'язань за МСФЗ 9 при модифікації умов боргу, а також формування рекомендацій для аудиторів щодо верифікації планів реструктуризації згідно з оновленим МСА 570.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації : Закон України від 19.09.2024 № 3985-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3985-20#Text.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 (МСБО 37). Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text.
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9). Фінансові інструменти : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text.
4. ISA 570 Revisions: Changes in «Going Concern» Audits / Kreston OPR. – 2024 [Electronic resource]. – Access mode : https://www.krestonopr.com/blog/isa-570-revision-2024-going-concern/.
5. *Базілінська О.Я.* Фінансовий аналіз: теорія і практика : навч. посіб. / *О.Я. Базілінська*. – Київ : ЦУЛ, 2009. – 328 с.
6. *Єпіфанова І.М.* Банкрутство підприємств: спектр невирішених проблем / *І.М. Єпіфанова* // Економіка: реалії часу. – 2017. – № 1 (29). – С. 55–63.
7. *Терещенко О.О.* Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. / *О.О. Терещенко*. – Київ : КНЕУ, 2004. – 412 с.
8. *Філімоненков О.С.* Фінанси підприємств : навч. посіб. / *О.С. Філімоненков*. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Київ : МАУП, 2004. – 328 с.
9. *Шавурська О.В.* Оцінка ймовірності банкрутства як метод прогнозування фінансово-економічного стану підприємства / *О.В. Шавурська* // Економіка, управління та адміністрування. – 2020. – № 4 (94). – С. 22–28. DOI: 10.26642/ema-2020-4(94)-22-28.
10. *Подольська В.О.* Фінансовий аналіз : навч. посіб. / *В.О. Подольська, О.В. Яріш*. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
11. *Андрущак Є.М.* Удосконалення інституту банкрутства / *Є.М. Андрущак* // Фінанси України. – 2001. – № 9. – С. 29–37.
12. *Хомко Л.В.* Правове регулювання банкрутства : навч. посіб. / *Л.В. Хомко, А.В. Яновицька*. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. – 280 с.
13. *Шинкар М.Л.* Правова природа банкрутства (неспроможності) банківських установ: доктринальні підходи / *М.Л. Шинкар* // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 5. – С. 63–67.
14. *Яблонська А.С.* Діяльність арбітражних керівників: нормативне врегулювання та необхідність удосконалення законодавства / *А.С. Яблонська*. – 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua.
15. *Ількова Н.В.* Сутність банкрутства підприємств у контексті визначення їхньої фінансової неспроможності / *Н.В. Ількова* // Економічний простір. – 2017. – № 128. – С. 51–61 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://prostir.pdaba.dp.ua/archive/128/8.pdf.
16. *Рудика В.І.* Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві / *В.І. Рудика, Ю.М. Великий, О.Д. Зьома* // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 18. – С. 127–132.
17. *Пластун О.Л.* Визначення сутності поняття «банкрутство» в сучасній науковій літературі / *О.Л. Пластун* // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2005. – № 2. – С. 256–261.
18. *Троц І.В.* Визначення поняття банкрутства та причини його виникнення у сучасних умовах розвитку / І.В. Троц // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – № 5. – С. 221–228.
19. *Ляшенко Г.О.* Банкрутство в системі державного регулювання / *Г.О. Ляшенко* // Науковий вісник УкрДЛТУ. – 1999. – № 10.1. – С. 103–108.
20. *Бачкір І.Г.* Банкрутство підприємства: підходи, процедури проведення, оцінка перспектив та пріоритетів управління в умовах кризи платоспроможності / *І.Г. Бачкір* // Інноваційна економіка. – 2020. – № 5–6. – С. 103–109.
21. *Олександренко І.В.* Основні причини банкрутства підприємств / *І.В. Олександренко, Л.І. Іщук* // Економічний форум. – 2015. – № 2. – С. 222–226.
22. *Altman E.* Corporate financial distress and bankruptcy / *E.Altman, E.Hotchkiss*. – Hoboken, N.J. : Wiley, 2006.
23. *Balcaen S.* 35 years of studies on business failure: An overview of the classic statistical methodologies and their related problems / *S.Balcaen, H.Ooghe* // The British Accounting Review. – 2006. – Vol. 38 (1). – P. 63–93.
24. *Eklund J.* Entrepreneurship and failure: two sides of the same coin? / *J.Eklund, N.Levratto, G.B. Ramello* // Small Business Economics. – 2018. – Vol. 54, № 2. – P. 373–382. DOI: 10.1007/s11187-018-0039-z.
25. *Levratto N.* From failure to corporate bankruptcy: a review / *N.Levratto* // Journal of Innovation and Entrepreneurship. – 2013. – Vol. 2, № 1. – 20 p. DOI: 10.1186/2192-5372-2-20.
26. *Zhao J.* Survey, Classification and Critical Analysis of the Literature on Corporate Bankruptcy and Financial Distress Prediction / *J.Zhao, J.Ouenniche, J.De Smedt* // Machine Learning with Applications. – 2024. DOI: 10.1016/j.mlwa.2024.100527.
27. *Shi Y.* An overview of bankruptcy prediction models for corporate firms: A Systematic literature review / *Y.Shi, X.Li* // Intangible Capital. – 2019. – Vol. 15, № 2. – 114 p. DOI: 10.3926/ic.1354.
28. *Armour J.* The law and economics of corporate insolvency: a review / *J.Armour*. – Cambridge, WP : ESCR Centre for Business Research, University of Cambridge, 2001. – 197 p.
29. Кодекс України з процедур банкрутства : Кодекс України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text.

30. Господарський кодекс України : Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text.
31. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.
32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 (МСБО 36). Зменшення корисності активів : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text.
33. Міжнародний стандарт фінансової звітності 18 (МСФЗ 18). Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 29.05.2025 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2018_2025.pdf.
34. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, (видання 2021 року) / пер. з англ. – Київ : Міжнар. федерація бухгалтерів, 2022. – Ч. І. – 1260 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/MCA_2021.pdf.
35. Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 (МСФЗ 7). Фінансові інструменти: розкриття інформації : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_007#Text.
36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text.
37. *Brewington D.* Why Tesla May Be Riding on the Path to Financial Distress / *D.Brewington* // Yahoo Finance. – 2024 [Electronic resource]. – Access mode : https://finance.yahoo.com/news/why-tesla-may-riding-path-140002501.html.
38. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text.
39. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text.
40. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 (МСФЗ 13). Оцінка справедливої вартості : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text.

References:

1. Verkhovna Rada Ukrainy (2024), *Pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo implementatsii Dyrektyvy Yevropeiskoho parlamentu ta Rady Yevropeiskoho Soiuzu 2019/1023 ta zaprovadzhennia protsedur preventyvnoi restrukturyzatsii*, Zakon Ukrainy vid 19.09.2024 No. 3985-IX, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3985-20#Text
2. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 37 (MSBO 37). Zabezpechennia, umovni zoboviazannia ta umovni aktyvy*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text
3. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 9 (MSFZ 9). Finansovi instrumenty*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
4. Kreston OPR (2024), *ISA 570 Revisions: Changes in «Going Concern» Audits*, [Online], available at: https://www.krestonopr.com/blog/isa-570-revision-2024-going-concern/
5. Bazilinska, O.Ya. (2009), *Finansovyi analiz: teoriia i praktyka*, navch. posib., TsUL, Kyiv, 328 p.
6. Yepifanova, I.M. (2017), «Bankrutstvo pidpryiemstv: spektr nevyrishenykh problem», *Ekonomika: realii chasu*, No. 1 (29), pp. 55–63.
7. Tereshchenko, O.O. (2004), *Finansova sanatsiia ta bankrutstvo pidpryiemstv*, navch. posib., KNEU, Kyiv, 412 p.
8. Filimonenkov, O.S. (2004), *Finansy pidpryiemstv*, navch. posib., 2nd ed., pererobl. i dopov., MAUP, Kyiv, 328 p.
9. Shavurska, O.V. (2020), «Otsinka imovirnosti bankrutstva yak metod prohnozuvannia finansovo-ekonomichnoho stanu pidpryiemstva», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 4 (94), pp. 22–28, doi: 10.26642/ema-2020-4(94)-22-28.
10. Podolska, V.O. and Yarish, O.V. (2007), *Finansovyi analiz*, navch. posib., Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, 488 p.
11. Andrushchak, Ye.M. (2001), «Udoskonalennia instytutu bankrutstva», *Finansy Ukrainy*, No. 9, pp. 29–37.
12. Khomko, L.V. and Yanovytska, A.V. (2022), *Pravove rehuliuvannia bankrutstva*, navch. posib., Lviv. derzh. un-t vnutr. sprav, Lviv, 280 p.
13. Shynkar, M.L. (2017), «Pravova pryroda bankrutstva (nespromozhnosti) bankivskykh ustanov: doktrynalni pidkhody», *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, No. 5, pp. 63–67.
14. Yablonska, A.S. (2005), «Diialnist arbitrazhnykh kerivnykiv: normatyvne vrehuliuvannia ta neobkhidnist udoskonalennia zakonodavstva», [Online], available at: http://www.minjust.gov.ua
15. Ilkova, N.V. (2017), «Sutnist bankrutstva pidpryiemstv u контексті vyznachennia yikhnoi finansovoi nespromozhnosti», *Ekonomichnyi prostir*, No. 128, pp. 51–61, [Online], available at: http://prostir.pdaba.dp.ua/archive/128/8.pdf
16. Rudyka, V.I., Velykyi, Yu.M. and Zoma, O.D. (2018), «Ekonomichna sutnist poniattia "bankrutstvo": prychyny vynyknennia ta naslidky na pidpryiemstvi», *Infrastruktura rynku*, No. 18, pp. 127–132.

17. Plastun, O.L. (2005), «Vyznachennia sutnosti poniattia "bankrutstvo" v suchasnii naukovii literaturi», *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, No. 2, pp. 256–261.
18. Trots, I.V. (2011), «Vyznachennia poniattia bankrutstva ta prychyny yoho vynyknennia u suchasnykh umovakh rozvytku», *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu*, No. 5, pp. 221–228.
19. Liashenko, H.O. (1999), «Bankrutstvo v systemi derzhavnoho rehuliuvannia», *Naukovyi visnyk UkrDLTU*, No. 10.1, pp. 103–108.
20. Bachkir, I.H. (2020), «Bankrutstvo pidpryiemstva: pidkhody, protsedury provedennia, otsinka perspektyv ta priorytetiv upravlinnia v umovakh kryzy platospromozhnosti», *Innovatsiina ekonomika*, No. 5–6, pp. 103–109.
21. Oleksandrenko, I.V. and Ishchuk, L.I. (2015), «Osnovni prychyny bankrutstva pidpryiemstv», *Ekonomichnyi forum*, No. 2, pp. 222–226.
22. Altman, E. and Hotchkiss, E. (2006), *Corporate financial distress and bankruptcy*, Wiley, Hoboken, N.J.
23. Balcaen, S. and Ooghe, H. (2006), «35 years of studies on business failure: An overview of the classic statistical methodologies and their related problems», *The British Accounting Review*, Vol. 38, No. 1, pp. 63–93.
24. Eklund, J., Levratto, N. and Ramello, G.B. (2018), «Entrepreneurship and failure: two sides of the same coin?», *Small Business Economics*, Vol. 54, No. 2, pp. 373–382, doi: 10.1007/s11187-018-0039-z.
25. Levratto, N. (2013), «From failure to corporate bankruptcy: a review», *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, Vol. 2, No. 1, 20 p., doi: 10.1186/2192-5372-2-20.
26. Zhao, J., Ouenniche, J. and De Smedt, J. (2024), «Survey, Classification and Critical Analysis of the Literature on Corporate Bankruptcy and Financial Distress Prediction», *Machine Learning with Applications*, doi: 10.1016/j.mlwa.2024.100527.
27. Shi, Y. and Li, X. (2019), «An overview of bankruptcy prediction models for corporate firms: A Systematic literature review», *Intangible Capital*, Vol. 15, No. 2, 114 p., doi: 10.3926/ic.1354.
28. Armour, J. (2001), *The law and economics of corporate insolvency: a review*, ESCR Centre for Business Research, University of Cambridge, Cambridge, WP, 197 p.
29. Verkhovna Rada Ukrainy (2018), *Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva*, Kodeks vid 18.10.2018 No. 2597-VIII, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text
30. Verkhovna Rada Ukrainy (2003), *Hospodarskyi kodeks Ukrainy*, Kodeks vid 16.01.2003 No. 436-IV, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text
31. Verkhovna Rada Ukrainy (2001), *Kryminalnyi kodeks Ukrainy*, Kodeks vid 05.04.2001 No. 2341-III, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14
32. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 36 (MSBO 36). Zmenshennia korysnosti aktyviv*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text
33. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2025), *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 18 (MSFZ 18). Podannia ta rozkryttia informatsii u finansovii zvitnosti*, Standart vid 29.05.2025, [Online], available at: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2018_2025.pdf
34. *Mizhnarodni standarty kontroliu yakosti, audytu, ohliadu, inshoho nadannia vpevnenosti ta suputnikh posluh(vydannia 2021 roku)* (2022), Translated from English, Mizhnar. federatsiia bukhhalteriv, Kyiv, Part I, 1260 p., [Online], available at: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/MS_2021.pdf
35. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 7 (MSFZ 7). Finansovi instrumenty: rozkryttia informatsii*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_007#Text
36. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 1 (MSBO 1). Podannia finansovoi zvitnosti*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
37. Brewington, D. (2024), «Why Tesla May Be Riding on the Path to Financial Distress», *Yahoo Finance*, [Online], available at: https://finance.yahoo.com/ne ws/why-tesla-may-riding-path-140002501.html
38. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 2 (MSBO 2). Zapasy*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text
39. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 16 (MSBO 16). Osnovni zasoby*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_01 4#Text
40. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku (2013), *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 13 (MSFZ 13). Otsinka spravedlyvoi vartosti*, Standart vid 01.01.2013, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text

Вовк Віктор Вікторович – аспірант факультету обліку та податкового менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

https://orcid.org/0009-0003-8969-3543.

Наукові інтереси:

– облікова політика;
– банкрутство підприємства;
– відновлення платоспроможності.

E-mail: volf098765@gmail.com.

Vovk V.V.

Differentiation of legal and economic concepts of bankruptcy: unification of approach through the lens of International Financial Reporting Standards

The article addresses the problem of conceptual ambiguity in the interpretation of bankruptcy, arising from the conflation of legal and economic concepts of this phenomenon. The introduction of preventive restructuring procedures shifts the emphasis from asset liquidation to business preservation. This highlights the necessity for clear differentiation between the economic concept of bankruptcy (a continuous process of financial deterioration) and the legal concept (a discrete event – court judgment), as their conflation creates an information lag in liability recognition and going concern assessment. The aim of the study is to differentiate the legal and economic concepts of bankruptcy in domestic and international practice as a foundation for developing a unified approach to its interpretation within the enterprise's accounting and analytical framework. The research methodology is based on comparative analysis of domestic and foreign scientific sources, systematization of approaches to defining bankruptcy, and the application of IFRS as a terminological unifier to eliminate jurisdictional discrepancies. The research findings include systematization of five domestic approaches to bankruptcy interpretation with their accounting and analytical interpretation; development of a transformation table for local legal terms (insolvency, bankruptcy, financial distress) into IFRS categories with specific accounting procedures; formulation of an original definition of bankruptcy in accounting as an object characterized by a state of absolute insolvency, which necessitates transformation of the asset measurement basis, recognition of constructive obligations, cessation of recognition of financial penalties under moratorium, and disclosure of material uncertainty regarding going concern. The practical value of the study lies in reducing the information lag between economic insolvency and its reflection in financial statements, thereby enhancing the relevance of reporting for users and opportunities for business preservation.

Keywords: bankruptcy; insolvency; IFRS; accounting recognition; going concern; economic concept; legal concept.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2026.